دۇنيە ئەجۇزى ەكونومىكاسىنىڭ "ورنىقتىرعىشىن" بەكەمدەيىك

ـــ تۇڭعىش توقساندا جۇڭگو ەكونومىكاسىنا نازار ـــ سىرتقى ساۋدانى ورنىقتىرۇ جونىندە

جۇڭگو ەكونومىكاسىنا جاڭا نازار

□ شينحۇا اگەنتىگىنىڭ تىلشىلەرى لىۋ حۇڭشيا، دىڭ لى، شۇي ياڭ

2020 ـ جىلى دۇنيە ئەجۇزى ەكونومىكاسى "قارا اققۇ" ۋاقيعاسىنا تاپ بولدى. جاڭا تيپتى ايدارشا ۋيرۇس وكپە قابىنۇ ىندەتى بۇكىل الەمدە تارالىپ، ئار ەل حالقىنىڭ ئومىرى، سالاماتتىعى اۋىر حاۋپىكە ۇشراعان ساتتە، بۇكىل الەمدىك ساۋدا دا سوققىعا ۇشرادى.

دۇنيە جۇزىلىك ساۋدا ۋيەمىنىڭ مەجەلەۋىنشە، ىندەت فاكتورىن ويلاستىرعاندا، بيىل الەمدىك ساۋدا 13%تە 32% تومەندەۋى مۇمكىن. ۇلكەن اپات جاعدايىندا، جۇڭگونىڭ سىرتقى ساۋداسىنىڭ بەينەسى قاندداي؟ سىرتقى ساۋدانى ورنىقتىرۇدا قاي باعىتتا كۇش شعارۇ كەرەك؟

"ساتىندە جاۋعان جاۋىندداي" ساياسات سىرتقى ساۋدانىڭ قينىشىلىقتى جەڭىپ العا ىلگەرىلەۋىنە كۇش قوستى

"جۇڭگو ـ ەۋروپا كەزەكشى پويەزى ءبىزدىڭ ۇلكەن ماسەلەنى شەشۋىمىزگە كومەكتەستى". 2 ـ ايدىڭ 27 ـ كۇنى جۇڭلياڭ جۇڭگى حالقارالىق كاسىپتەر باسقارۇ ءبولىمىنىڭ جاۋاپتىسى لي بين بىلاي دەدى: "مىنا پويەزدا ءبىزدىڭ جۇڭگو ـ بەلورۇسسيا ونەركاسىپ باقشا رايونىنا جىبەرگەن مەحانيكالىق قۇرىلىس جابدىقتارى مەن ءوندىرىس شيكىزاتى ماتەريالدارى بار. تاسىمال ۋاقتى 15 كۇن ينالاسىندا قىسقاردى".

ىندەت الەمدىك زات ينالىمىن اۋىر سوققىعا ۇشراتتى. كوپتەگەن كەزەكشى ۇشاقتار توقتادى، پورتتار جابىلدى، كەيبىر اۋە تاسمالى كاسىپورىندارىنىڭ ينالىمى قينىعا سوقتى.

سىرتقى ساۋدانى ورنىقتىرۇدا، ءسوز جوق، سىرتقى ساۋدا زات ينالىمى تىزبەگىن ورنىقتىرۇ كەرەك. جۇڭگو ـ ەۋروپا كەزەكشى پويەزى ەلەمىزدىڭ سىرتقى ساۋدا زات ينالىمى تىزبەگىن ورنىقتىرۇداعى، ءتىپتى، الەمدىك كاسىپ تىزبەگى قامداۋ تىزبەگىن ورنىقتىرۇداعى ماڭىزدى تۇتقاعا ينالدى. كەدەن، قاتىناس، تەمىر جول، پوچتا سياقتى تاراۋلار ىركەس ـ تىركەس شارالار شعارىدى، ونىمدىلىگى كورىنەكتى بولدى.

بيىل 1 ـ توقساندا جۇڭگو ـ ەۋروپا كەزەكشى پويەزىنىڭ جالپى 1941 پويەز قاتىناپ، 174 ملڭ ولشەمدى قوراپتا زات تاسىلىپ، سايكەس مەزگىلدەگىدەن جەكە ـ جەكە 15% جانە 18% ارتتى. 3 ـ ايدا جۇڭگو ـ ەۋروپا كەزەكشى پويەزىنىڭ قاتناۋ سانى 800دەن استى، مۇنىڭ ىشىندە جونەلگەن كەزەكشى پويەز سانى 500دەن اسقان، بۇل ەكى ءتۇرلى كورسەتكىش جەكە ايداعى ەڭ جوعارى رەكوردتى جاراتقان.

ىندەتتىڭ بۇكىل الەمدە تارالۋىنا بىلەسە، ەلىمىزدىڭ سىرتقى ساۋدا كاسىپورىندارى اناداي، مىناداي قينىشىلىقتارعا ءدوپ كەلدى. تۇ باستا جۇمىستى قالپىنا كەلتىرۇ قيىن بولدى، جۇمىستى، ءوندىرىستى قالپىنا كەلتىرگەننەن كەيىن زاتتىڭ سىرتقا تاسىپ شىعۋ قيىن بولدى، سوڭىنا كەلە ونىمدەر سىرتقا تاسىلىپ شىققانىمەن شەتەلدەگى قاريدارلاردىڭ قابىلداۋى توپ ـ توبىمەن كەشەۋىلدەدى نەمەسە تاپسىرىستار كۇشىنەن قالدىرىلدى... كوپتەگەن سىرتقى ساۋدا كاسىپورىندارى وسى بىرنەشە ايدا "قادام ساين توسقاۋىلعا" تاپ بولدى.

كەدەننىڭ ساندى مالىمەتىندە كورسەتىلۋىنشە، بيىل 1 ـ توقساندا ەلىمىزدىڭ زات ساۋداسىندا يمپورت ـ ەكسپورتتىڭ جالپى قۇنى 6 تريللىيون 570 ميلليارد يۋان بولىپ، بىلتىرعى سايكەس مەزگىلدەگىدەن 6.4% تومەندەگەن. مۇنىڭ ىشىندە، ەكسپورت 3 تريللىيون 330 ميلليارد يۋان بولىپ، 11.4% تومەندەگەن؛ يمپورت 3 تريللىيون 240 ميلليارد يۋان بولىپ، 0.7% تومەندەگەن؛ ساۋدا وڭ بالانسى 98 ميلليارد 330 ميلليون يۋان بولىپ، 80.6% كە ازايعان.

"ەلىمىزدىڭ سىرتقى ساۋدا جاعدايىنىڭ قيىن ـ قىستاۋ كۇيدە تۇرعانى ءشۇباسىز". سىرتقى ەكونومىكا ـ ساۋدا داشۇەسى حالقارالىق ەكونومىكانى زەرتتەۋ ورنىنىڭ ورىنباسار باستىعى جۇاڭ رۇي بىلاي دەدى: الايدا 1 ـ توقساندا تومەندەۋ مولشەرى مەجەلەگەنمەزدەي بولدى، اۋەلى، كەيبىر قۇرىلىمدارداڭ مولشەرلەگەننەن جاقسى بولدى، بۇل ورتالىقتىڭ سىرتقى ساۋدانى ورنىقتىرۇ ءۇشىن دەر كەزىندە شعارعان ءبىر قىدىرۇ ناقتى شارالارىمەن، قاتاڭ شارالارىمەن تىعىز قاتىستى.

ءتىلشى سارالاۋ ارقىلى مىنالاردى بايقادى: تەك 3 ـ ايدان بەرى، مەملەكەتتىك كەڭەستىڭ ۇنەمىلىك دىستەر ءماجلىسى سىرتقى ساۋدانى ورنىقتىرۇ شارالارىن از دەگەندە 4 رەت زەرتتەپ، فينانس قۇرىلىمدارىن سىرتقى ساۋدا امانات ـ قارىزىن تاراتۋدى ارتتىرۇعا جەتەكتەۋ، "سارىپ ەتۋى جوعارى، لاستاۋى جوعارى جانە بايلىق سىپاتتىلاردان" سىرت تولعىمەن سالعى قايتارىلماعان بارلىق ەكسپورت ونىمدەرىنە قاراتا دەر كەزىندە تولعىمەن سالعىن قايتارۇ، الدەقاشان قۇرىلعان 59 شەكارا اتتاعان ەلەكترونداق ساۋدا ۇنيەۋەرسال سىناق رايونى نەگىزىندە تىڭنان 46 شەكارا اتتاعان ەلەكترونداق ساۋدا ۇنيەۋەرسال سىناق رايونىن قۇرۇ سياقتى شارالاردى شعارىپ، ەلىمىز سىرتقى ساۋداسىنىڭ قينىشىلىقتى جەڭە العا ىلگەرىلەۋىن پارمەندى تىرەكپەن قامدادى.

الەمدىك كاسىپ تىزبەگىن، قامداۋ تىزبەگىن ورنىقتىرۇعا "جۇڭگو ۇلەسىن" قوستى

ءبىر ميلليارد 60 ميلليون دانا! بۇل 4 ـ ايدىڭ 24 ـ كۇنى جۇڭگونىڭ ءبىر كۇندە ەكسپورت ەتكەن ماسكىسىنىڭ سانى.

ىندەتتىڭ كۇشەيۋىنە ىلەسە، ەلىمىز "ماسكى قابىلداۋشىدان" "ماسكى بەرۇشىگە" اينالدى، كوپتەگەن مەملەكەتتەر مەن رايوندارداعى حالىق "جۇڭگونىڭ ماسكىسىن" تاقتى، "جۇڭگونىڭ قورعانۇ كيىمىن" كيدى، "جۇڭگونىڭ تىنىس الۋ اسپابىن" پايدالاندى.

بۇل جۇڭگونىڭ الەمدىك ىندەتكە قارسى اتتانۇعا قوسقان ۇلەسىنىڭ ءبىر نەشەم كورىنىسى. حالقارالىق بازاردى ءدارى ـ دارمەك شيكىزاتى، تۇرمىستىق قاجەتتى بۇيىمدار، ىندەتتەن ساقتانۇ زاتتىق ماتەريالدارى سياقتى ونىمدەرمەن قامداۋدى كۇشەيتكەننەن سىرت، جۇڭگو تاعى "الەمدىك كاسىپ تىزبەگىنىڭ، قامداۋ تىزبەگىنىڭ ورنىقتىلىعىن قورعاۋعا" كۇش قوسۋدىڭ ايقىن سيگنالىن تولاسسىز شعاردى.

2 ـ ايدىڭ 21 ـ كۇنى اشىلعان ورتالىق كوميتەت ساياسي بيۇروسىنىڭ ماجلىسىندە مىنالار اتاپ كورسەتىلدى: ەكونومىكا ـ ساۋدا سەرىكتەستەرمەن بايلانىستى، سايكەسۇدى كۇشەيتىپ، الەمدىك قامداۋ تىزبەگىندە ماڭىزدى نقپالعا يە باستاماشى كاسىپورىندار مەن شەشۋشى بۇىنداردىڭ ءوندىرىستى، قامداۋدى قالپىنا كەلتىرۇىن الدىمەن قامتاماسىز ەتىپ، الەمدىك قامداۋ تىزبەگىنىڭ ورنىقتىلىعىن ساقتاۋ كەرەك.

"مەن قينالعاندا قول ۇشىن بەرگەن دوستىڭ ناعىز دوس ەكەننىن سەنەمىن". 2 ـ ايدا كورەيا كاسىپ، ساۋدا ـ ساتتىق، بايلىق قايناري مينيسترلىگىنىڭ ءمانساپتىسى چىڭ يۇنمىنىڭ اتىمەن جازىلعان ءبىر العىس حات شاندۇڭ ولكەلىك پارتكومىنداعى نەم